

בכרך השמיני של שיעורי הרב אשכנזי ז"ל "סוד מדרש התולדות", קיבצנו את סדרת שיעורי הרב על דמותם של יוסף ויהודה. השיעורים ניתנו בצרפתית, במקומות שונים, במשך חמישים שנה: בבית הספר למנהיגות יהודית צעירה ע"ש ג'ילברט בלוך באורסיי בשנים 1947-1955, במרכז האוניברסיטאי ללימודים יהודים (CUEJ) בפריז בשנים 1964-1965, במרכז רש"י לסטודנטים (Centre Rachi) בפריז, במסגרת הסמינר הרבעוני של הרב במקום, בשנים 1977 ו-1989, במכון "מעיינות" ללימודי יהדות וארץ ישראל בירושלים בשנים 1979-1982 ובמכון יאיר בשנים 1988 ו-1995. כאן המקום להודות לרב שלמה אבינר שליט"א שאִפשר שימוש בסיכומי שיעורי הרב אשכנזי שהיו שמורים אצלו עשרות שנים.

נושא הספר "יוסף ויהודה" העסיק את הרב כל חייו. הוא ראה בו את הנושא שדורו צריך להכריע בו מבחינה היסטורית "האם אנחנו עדיין בתקופתו של יוסף או כבר בתקופת יהודה?", כפי שסיפרנו זאת במבוא לכרך השביעי של סדרת ספרים זו "מצופיות לציונות". כמות השיעורים של הרב בנושא זה היא עצומה והיה עלינו להחליט אלו שיעורים להכניס בכרך זה. הכלל שהנחה אותנו היה להעדיף את משנתו האחרונה של הרב בנידון. חוקרי הגותו יעסקו במחקריהם העתידיים ללא ספק בהתפתחות שחלה בעמדתו של הרב בסוגיה זו, התפתחות שהביאה אותו לקבוע שאנחנו כיום בתקופת יהודה ולהסיק את המסקנות הנדרשות מקביעה זו. מלאכתנו כעורכים את שיעוריו שונה והיא להציג לקורא את משנתו של הרב כפי שהציג אותה בעצמו אחרי שקיבל את הכרעתו ההיסטורית. לכן מתוך ים החומר שעמד לרשותנו בעבודתנו על ספר זה, תמיד העדפנו את דבריו האחרונים.

תודתי נתונה לידידי מר ישראל פיבקו וד"ר אריק חלמיש, חתני הרב, על הערותיהם המחכימות במהלך עבודתנו, לעמיחי מיארה אשר ערך לשונית את הספר כולו ולתלמידיי ותלמידותיי בבית המדרש "ניצנים" ובמכינה הקדם-צבאית "חמדת יהודה" על הלימוד המשותף והמרתק בתורת הרב אשכנזי ז"ל זה מספר שנים.

אחרונים, חביבים מכולם, אשתי מגי תח' וילדיי איתן, אשתו יוהנה ובנם יואב נ"י נכדנו הראשון, מיכל ובעלה שמואל, יגאל ושרה הי"ו שאלמלא תמיכתם ועידודם, לא היו ספרים אלו יוצאים לאור.

חיים רוטנברג

ערב ראש השנה תשפ"א